

Kulturhistorisk beskrivning av Skummeslöv socken

Under långa tider har trakterna kring Skummeslöv varit påverkade av havet. Förändringar i havsnivån har under vissa tider medfört att trakten, mer eller mindre, varit kringgärdad av vatten medan man under andra tider haft betydligt längre till strandlinjen än idag. För omkring 8 000 år sedan fick man vandra åtskilliga kilometer västerut för att skåda havet och om traktens invånare tappat något föremål i strandkanten får man idag dyka ner på 15 meters djup för att finna dem. Därefter sker en successiv landhöjning som kulminerade samtidigt med att människan övergick från en ekonomi baserad på jakt och insamling till att huvudsakligen ägna sig åt åkerbruk och boskapsskötsel. För omkring 6 000 år sedan stod havsytan cirka 10 meter högre än idag och den lilla höjdrygg på vilket bykärnan vilar, var då ett större näs som sköt ut i Kattegatt. Spåren efter stenålderns människor ger sig idag tillkänna genom de flintföremål som plöjs upp på åkrarna. Alldeles väster om kyrkan återfinns en större boplatz vars redskapsinventarier visar att platsen haft en stor attraktionskraft på människorna under såväl jägarstenåldern som de tidigaste faserna av bondestenåldern. Därutöver finns det uppgifter i fornminnesregistret om att enstaka flint- och bergartsyxor samt någon flintdolk har påträffats i trakterna. Men tyvärr är det väl så att de flesta fynd som hittas i markerna aldrig kommer museerna tillkänna utan fortfarande ligger kvar på gårdarna. För att berika bilden kring människans närvaro skulle säkerligen en systematisk inventering ge goda resultat. Det sparsmakade fornlämningsbeståndet fortsätter även under bronsålder och det enda konkreta belägget för människans närvaro består av "Mulehög" vars karaktäristiska konstruktion kan tillskrivas den första hälften av bronsålder, dvs. 1500 – 1000 f. Kr. Därutöver finns en markering på en äldre lantmäterikarta som kan tolkas som att det alldeles söder om kyrkan skall ha funnits ytterligare en gravhög.

Från andra håll inom Skummeslöv finns äldre uppgifter där framför allt Viktor Ewald låter berätta att han kallats ut för att ge sin syn på keramik och redskap som plöjts upp. Just det faktum att man på åtminstone tre platser dokumenterat en fyndsammansättning som består av såväl keramikkarl och brända ben tyder på gravar som kan tillskrivas den senare hälften av bronsålder, dvs. 1000 – 500 f. Kr. Det finns med andra ord flera bortodlade lämningar som visar på en kontinuerlig bosättning under hela bronsåldern. Bosättningarna gav sig framför allt tillkänna genom de omfattande arkeologiska undersökningar som utfördes i samband med infrastruktursatsningarna på 1990-talet. Såväl väster som öster om Skummeslövs kyrkby blottades spåren efter flera gårdar som kunnat knytas till senaste delen av bronsåldern men framför allt äldre järnåldern. Bebyggelsen under bronsålder är tämligen sporadisk med någon enstaka gård men strax före Kristi födelse tycks det ske en markant befolkningstillväxt i området. På de flesta boplatserna fanns avtrycken efter de mänskliga boningarna som gav sig tillkänna via alla de gropar som grävts för att stabilisera husens bärande träkonstruktioner. Den största bebyggelsekoncentrationen har legat strax väster om kyrkan där det funnits åtminstone ett par gårdar. Gårdarna har legat kvar på ungefär samma ställe under flera hundra år. Emellanåt har husen byggts om men man har under hela tiden hållit kvar vid samma byggnadsstil. Just här är det liktydigt med att husen har varit kring 20 meter långa och 5-6 meter breda. Men även inne i det nuvarande samhället dyker spåren efter forntidens människor upp. I samband med husbyggnation vid mitten av 1900-talet fann man flera eldstäder som var nedgrävda i marken. Tidpunkten för iakttagelserna var långt före den moderna arkeologins intåg och därför gjordes inga ytterligare insatser på plats. Men eldstäder är den lämning som mest förknippas med själva boplatzen eller gården vilket otvetydigt för tankarna till ytterligare en järnåldersgård.

Bland fynden från den stora undersökningen väster om kyrkan finns några glaspärlor vars tidfästelse kan hänföras till vikingatid. Fynden som låg i ett samlat kulturlager visar att det strax innan kyrkan byggdes har legat en eller flera gårdar i den omedelbara närheten.

Tack vare den sandflykt som förorsakat stora problem under historisk tid har man även kunnat dokumentera rester efter forntidens åkrar. På två platser där Väst kustbanan nu går fram har man under brons- eller järnåldern luckrat upp jorden med hjälp av årdrar. Spårens diagonala mönster visar att uppluckringen av jorden har skett genom att köra med årdern diagonalt över de små åkerlappar som legat på några hundra meters avstånd från gårdarna.

Den historiska utvecklingen av byn följer till mångt och mycket vad som är känt från andra platser i Halland. Det vill säga allt sedan kyrkan byggdes har byn legat kvar på samma plats med gårdarna samlade såväl norr som nordost om kyrkan. Först i samband med laga skifte sker en uppluckring av bystrukturen och gårdarna sprids över ett större område. Den kanske största skillnaden är att när väl järnvägen drogs fram placerades stationen i anslutning till byn vilket fick till följd att någon egentlig uppdelning i kyrkby och stationssamhälle aldrig blev genomförd.

Till slut kan man fråga sig varför det finns så få lämningar från forntida dagar i trakten kring Skottorp. Som nämnts tidigare kan en förklaring vara att det intensiva jordbruket förstört mycket av de lämningar som funnits ovan mark. Mer troligt är dock att det vi ser också ger en representativ bild av människans närvaro under såväl, sten-, brons- och järnålder. Utifrån de

kända kommunikationslederna genom Halland ligger Skottorp som en isolerad enklav bortom de stora vägstråken. Stensåns breda åfåra har under större delen av vår forntid varit alltför bred att ta sig över i de mer kustnära regionerna utan den viktigaste passagen har tidigare varit i anslutning till Hasslövs kyrka. Därifrån har de haft en nästan nord-sydlig sträckning upp mot Laholm där passagen över Lagan har funnits. Först under historisk tid har Stensån blivit passerbar vilket möjliggjorde att den stora landsvägen kom att passera genom Skottorp. Namnet Pråmhuset förstärker också antagandet att man aldrig har kunnat förlita sig på att vada över ån på denna plats utan det är först när resandet skjuter fart som man också låter förlägga en färja till denna plats.

